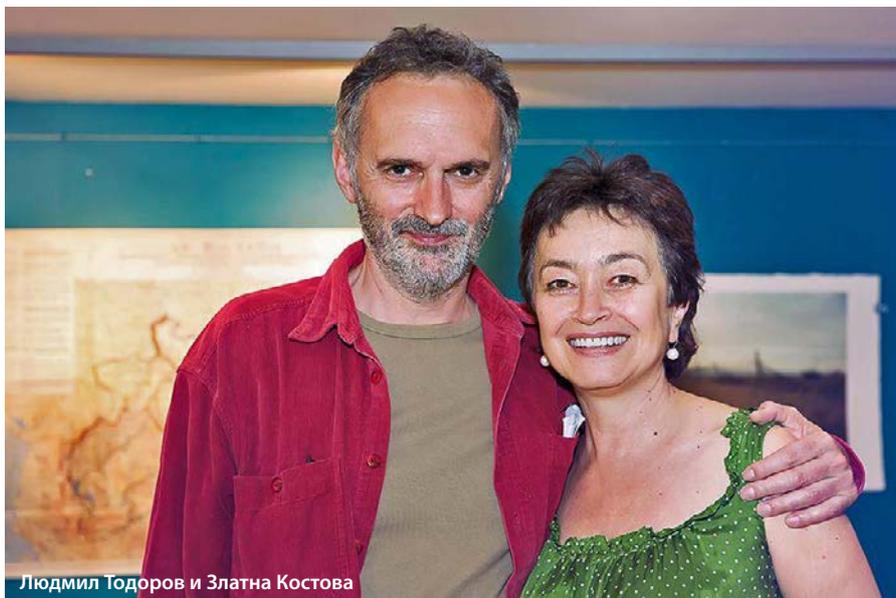

Пет истории на Златна Костова

Преводачката на „Ало, ало“ и радиоводеца разказва истории от детството

КАК НЕ СТАНАХ ХУДОЖНИЧКА

Докато прехвърлям историите от детството, разбирам, че голяма роля в тях играе баба ми Елисавета, майката на татко. Знам, че сестра ми, която носи нейното име, беше нейната любимка, но баба никога не показваше предпочитанията си, беше мъдра жена (като всички баби) и всестранно надарена – една истински женствена жена: актриса, художничка, владееше чужди езици, свиреше на пиано и китара, обличаше се нестандартно и с много вкус, шиеше гоблени, правеше невероятни торти и кремове и най-вкусната царска туршия на света, гледаше на кафе и винаги в краката ѝ се галеше някоя котка... И така. Когато сестрата на баба, леля Цеца, се омъжила за „истински“ художник, баба „захвърлила четката“ (както сама обичаше да нарича отказа си да рисува като непрофесионалистка). Мъжът на леля Цеца идваше често на гости в голямата ни поповска къща и в едно от онези лета баба му предложи да дава уроци по рисуване на мен и на сестра ми. Цяло лято свако Йордан (Пиндиков) се занимаваше с нас – ту ни караше да позираме и ни правеше бързи портрети с молив, ту надълго и нашироко ни обясняваше как да визираме с молива, как да играем със светлосянката, как да „издуем“ крушата, как да покажем, че кайсията е още зелена, как се събират успоредните линии в перспектива. Дойде есента и въщи заприиждаха огромни плетени кошници с грозде – едро, кехлибарено и сладко! По цял следобед ние, децата, между една игра и друга, притичвахме в големия хол, завирахме се под старата дървена спалня, измъквахме едри гроздове и тичахме обратно да играем на двора. Един следобед, на влизане в хола, забелязах на нощното шкафче огромна чепка грозде. Как можех да се завра под спалнята за друг грозд, след като този беше, както казва Йори от „Мечо

Людмил Тодоров и Златна Костова

Пух“, „любимият ми цвят и любимата ми големина“! Грабнах го и изтърчах навън. По-късно, когато беше станало време за урока ми по рисуване, аз влязох весело в хола, за да сменя сестра си пред статива. Поздравих, но и сестра ми, и свако Йордан, не ми отговориха, а ме погледнаха някак строго и сърдито. „Защо си изляла модела?“ – попита свако. Може би тук е моментът да кажа, че когато въщи се правеха бели, в основата на всичко бях аз, въпреки, че бях най-малката от децата. Всички бяха свикнали с белите ми, а аз бях свикнала с наказанията си и никога не се чувствах виновна. За пръв път сега, макар петгодишна, се почувствах гузна. Дори си помислих, че сега наказанието ми трябва да е по-голямо от обикновеното. И то беше. Никога повече не отидох на урок по рисуване!

КАК НЕ СТАНАХ ЦИГУЛАРКА

На 6 години, когато вече ходех на детска градина и можех да чета, нашите решиха, че ми е време за инструмент. Походих малко в Детската музикална школа на акордеон при татко, но акордеонът не ме грабна отведнъж.

Затова, когато баба предложи да тръгна на цигулка при др. Пенков – приятел и колега на татко от Музикалната школа и потомствен цигулар – всички в семейството се зарадваха. Извади баба една стара малка цигулка-четвъртинка, останала може би от татко, другарят Пенков ми избра лък, подари ми ръчно-изработена възглавничка и колофон, и „потапянето“ в голямата музика започна. По това време татко завършваше Консерваторията, пианото беше в детската стая и късно вечер, когато къщата утихнеше и татко засвирваше, аз неизменно бивах приспивана с Шопен. Ето защо онова, с което започнах на цигулката, ми се струваше детско и простичко... Минаха няколко месеца. Малко преди лятната ваканция, в детската градина организираха тържество. Краси Добрев щеше да участва с рисунки, Петя и Пенка – с балет, още няколко деца – със стихотворения, всички, които не можеха нищо – с обща песен, а аз и Веселка Дачева – с изпълнения на цигулка. И до днес си спомням колко се вълнувах преди да засвирия. Но това вълнение не беше и наполовина толкова силно,

„ЦИГАНСКОТО ЛЯТО“!**От снощи и като песен – най-новият сингъл на Мишо Йосифов и „Сентиментъл Суингърс“!**

Безметежно
синьо
светло
бяло
леко
топло
като одеяло
слънчево и меко
мълчаливо
бавно
ненаситно
търпеливо;
жълто
златно
влюбено
свенливо
недоспало
но пък работливо;
диво
пламнало
неизгоряло
рано стъмващо
и закъсняло
между ден и нощ
тон смях изсмяхло;

уж си тръгва
после пак се връща
и по пътя
с всички се прегръща
рита топка
с котка си играе
тъй разсеяно е,
че нехае;

край битака
сяда със другари
проси левче,
бира
и цигари
обещава и сребро
и злато –
Циганското лято.

Златна Костова

колкото вълнението, което преживях, когато Веселка засвири! За разлика от мен, Веселка свиреше на половинка (цигулка за по-големи деца). За разлика от мен, Веселка свиреше много добре! Мисля, че тогава за пръв и последен път в живота си изпитах завист! На следващия ден, въпреки

огромното си нежелание, отидох на урок. Надявах се, че с повече воля ще започна да свиря като Веселка. В края на урока другарят Пенков написа в бележника ми петица – първата след цяла поредица шестици! На връщане към дома, съвсем смалена и оклюмала, счупих цигулката си в една желязна ограда. Вкъщи излъгах, че съм паднала. Никой не се опита да залепи цигулката.

КАК НЕ СТАНАХ ПУШАЧКА

Както вече казах, когато вкъщи „имаше пожар“, в дъното на всичко бях аз. Мама и татко станали родители много млади и като всички млади, бяха големи купонджии. Почти всяка вечер ни оставяха сами вкъщи и наръчвах на баба от време на време да се качва на втория етаж при нас и да ни наглежда. Като съвсем малка, докато така свиреше на пианото, аз режех носните кърпи на татко, за да направя ново елече на Мечо. По-късно прекроявах роклите на мама с надеждата, че ще ми ги даде да ги нося и ще бъда хубава като нея. Около седмата си година започнах да се заглеждам в неизменната цигара на татко, а и в махалата ни, докато си играехме на улицата, бях видяла някои от момчетата да пушат. Затова предложението ми да изпусим по една цигара от татковите в поредната вечер, когато бяхме оставени сами, дойде съвсем естествено. Взех две цигари от запасите на татко, отворих широ-

ко прозорците на спалнята, извиках сестра ми, почерпих я и й запалих. В следващия момент се почувствах като във филма „Момичето на Бубе“ – имаше в целия акт на пушене нещо много хулиганско – смешно, сладко и забранено... Реших, че в този късен час по улицата не може да не минават момчета, затова извиках тихичко: „Хей, момчета, вижте ни!“ Каква беше изненадата ни, когато, вместо отговор на момчета, чухме гласа на баба: „Ей сега ще ви видя аз!“ Слисани от страх се втурнахме към кухнята. Баба обаче се качи бързо и ни пресрещна в коридора. Накара ни да й дъхнем, и макар аз да дъгнах навътре, цялата миришех на татковото „Слънце“ и шамарът, който баба ми зашлеви, прозвънтя в ушите ми като пицикато. „Ще видите майка ви и баща ви какво ще ви правят!“ – закани се тя и си слезе на долния етаж. До много късно не можахме да заспим – говорихме си уплашено в леглата, гадаехме какво точно ще ни се случи, когато нашите научат и какво наказание ще ни измислят. Чувствахме се много виновни, гузни и изплашени. Не знам дори дали въобще заспахме нея вечер. Целият следващ ден мина в очакване. По-следващият- също. Баба беше „от стара коза яре“ – така и не им каза. Но ние преживяхме наказанието си.

КАК НЕ СТАНАХ БАЛЕРИНА

Малко след като приключих с уроците по цигулка, тръгнах на балет. Голям

Златна Костова с актрисата Вики Мишел от сериала „Ало! Ало!“

мерак, голямо нещо! За три години имах специално ушита пачка и получих като подарък два чифта сатенени палци. От изкуствата, към които бях пристъпяла до този момент, това сякаш ме покори най-силно. Когато започнах трети клас, разбрах, че в края на годината мога да кандидатствам в балетното училище в София. Първо, естествено, споделих надеждите и мечтите си с баба. Тя каза, че всичко зависи от нашите. Спомням си дългия, сериозен разговор около масата една вечер. Тогава за пръв път се почувствах някак пораснала и зряла – слушах сериозно и давах сериозни и убедителни аргументи. Аргументите на нашите, обаче, се оказаха по-убедителни. Всъщност, той беше само един – не можеха да ме пуснат сама в София на 9 години! Немислимо беше. И толкоз. На следващия ден реших да се самоубия. Мама, учителка в прогимназията, беше на училище сутринта. Аз и сестра ми бяхме втора смяна – сутринта пишихме домашни и играехме с котките. Въпросната сутрин аз нито писах домашно, нито нищо. Взех едно голямо парче от бабиния щрудел, разтворих го и го посипах обилно с прах за пране (по онова време миехме съдовете с прах за пране, защото още нямаше „Веро“ и баба постоянно ни повтаряше, че трябва хубаво да изплакваме съдовете с вода, защото прахът за пране е силно отровен), после слепих половинките и изядох щрудела пред ужасения поглед на сестра ми. Легнах и зачаках да умра. Представях си как ще се тръшкат нашите, как ще плачат, как ще съжаляват... Нека. Минаха няколко часа – сестра ми продължаваше да плаче, а аз още не умирах. Най-сетне мама се върна от училище, сестра ми едва успя през плач да й разкаже и още дори не беше свършила, когато мама избухна в смях! – Нищо няма да ти стане, маменце, – потупа ме по бузата тя, – това е кола, с която колосвам панделките ви, не е прах... Най-много да се запечеш...

КАК НЕ СТАНАХ АКТРИСА

След втори курс Английска филология имах необходимото желание и бях събрала и научила необходимите материали за кандидатстване във ВИТИЗ. Зад гърба си имах силната подкрепа на целия режисьорски клас

на мъжа ми, радостта и одобрението на учителите им – Георги Дюлгеров и Младен Киселов – и напътстващите и окуражаващи срещи с Георги Черкелов. В деня на първия кръг излязох на учебната сцена на ВИТИЗ, готова да бъда поканена направо за някоя централна роля. Журито, приветливо и усмихнато, ме зарепитва за материалите ми. Покойната Катя Зехирева – една жрица на изящното слово – ме слушаше особено внимателно и ме заговори последна. Тук правя едно уточнение: когато съм под стрес, произнасям „с“-то малко по-съскащо и дълго. Та, заговори ме Катя Зехирева, попита ме за името ми и каква проза съм подготвила. „Ззлатна Костова“, чух се да казвам аз. „А прозата ми е „Не спори сс Ламята“ от Радичков“, „Коя?“ – направи се, че не чува тя. „Не сссспорисссс Ламята“ повторих аз. Мисля, че следващите две или три изрече-

Златна Костова с актьора Гай Сайнър от сериала „Ало! Ало!“

ния, които казах, съдързаха в себе си вссссичките букви „с“ на сссвета! – Ти имаш дефект в говора, моето момиче – ми каза тя и се сбогува с мен. Винаги ще съм ѝ благодарна! Два месеца по-късно ме приеха в преводаческия профил на Английската филология и така станах преводачка.

Златна Костова

ЗЛАТНА КОСТОВА

е преводач, журналист, поет и преподавател. Тя е водещ на две авторски предавания в радио Свободна Европа през 2004–2006 година – „Другата преса“ и „Добри познати“. Двете предавания са наградени със специалната награда „За нетрадиционно жанрово присъствие“ на Медийния фестивал в Албена през 2005. От 2007 година Златна Костова е директор на международна дейност в БТА.

Превела е стотици документални, игрални филми и сериали, сред които сериалите на BBC „Ало! Ало!“, „Фолти Тауърс“, „Да, г-н Министър!“, „Да, г-н Премиер!“, „Абсолютно съвършени“, „Само баламите бачкат“, „Музиката на човека“ на Йехуди Менухин, „Живата планета“ на Дейвид Атънбароу, американските „Приятелите“, „Женени с деца“ и др.

Превежда поезия, проза и драматургия. Сред преведените от нея книги са „Вещиците“ на Роалд Дал и „За вас е песента ми“ на Барак Обама. Преведените от нея пиеси, поставени на много сцени в България, включват: „Дон Жуан от Сохо“ (Патрик Марбър), „Какви ги върши твоята половинка?“ (Алън Ейкбърн), „Истерия“ (Тери Джонсън), „Лейтенантът от Инишмор“ (Мартин МакДона), „Заешка дупка“ (Линдзи-Ъбер), „Боси в парка“ (Нийл Саймън), „Херои“ (Сиблейра/ Том Стопард), „Ало! Ало!“ (Крофт и Лойд). Нейни са преводът и адаптацията на хитовата пиеса „Ножица-трепач“, която се играе в Театъра на Армията вече 9 години при небивал успех.

Номинирана е за Наградата на София (2003) за превода на сериала „Ало! Ало!“ (излъчван 21 пъти по ТВ) и за Наградата на Съюза на преводачите в България (2004) за превода на книгата „Военните дневници на Рене Артоа“. Златна Костова е автор на стихосбирката „Врабче в черупка“ (2012). Омъжена е за кинорежисьора Людмил Тодоров. Има син – Матей Тодоров – преводач на художествена литература, кино и драматургия.